

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 04 ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА

Спеціальність 014 Середня освіта (Географія)
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)»

Освітній ступінь магістр
(бакалавр/магістр)

Інститут, факультет, відділення Психолого-природничий факультет
(назва інституту, факультету, відділення)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільна безпека» для здобувачів освітнього ступеня *магістр* галузі знань *01 Освіта/Педагогіка* спеціальності *014 Середня освіта (Географія)* за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (географія)».

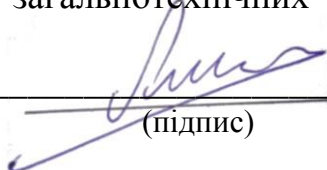
Мова навчання: українська.

Розробники: доц. Тимошук О.С.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

Протокол № 8 від «31» серпня 2020 року

Завідувач кафедри загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

_____ (підпис)

(доц. Юсенко А.С.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету.

Протокол №4 від «2» вересня 2020 року

Голова навчально-методичної комісії

_____ доц.Сяська І.О.

© Тимошук О.С., 2020
© РДГУ, 2020

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: підготовка індивідуально-дослідного завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь: магістр	20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	2 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
		12 год.	
		Вид контролю:	
залік			
Передумови для вивчення дисципліни: вивчення дисциплін відповідно до освітньої програми			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Цивільна безпека» є одним із ключових елементів становлення майбутнього магістра середньої освіти в галузі географії, що пояснюється високою необхідністю забезпечення власної та безпеки учнів та навчально-виховного процесу зокрема. Безпека як комплексне явище, згідно конституції України (стаття 3), закону України «Про освіту», закону України «Про середню освіту» є значно важливішою, а ніж результати навчання.

Вчитель (викладач) географії у своїй професійній діяльності досить широко використовує небезпечне обладнання, організовує екскурсії на природні та виробничі об'єкти, а також лабораторії. Крім того вчитель повинен володіти

знаннями щодо своїх дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій на різних етапах своєї діяльності, оскільки саме він, відповідно до освітнього нормативно-правового забезпечення, відповідає за здоров'я життя та працездатність учнівської/студентської молоді. Варто відмітити й потреби запобігання професійному вигоранню вчителя, профілактиці професійних захворювань в галузі, ефективного використання нормативно-правових актів з охорони праці, тощо. Все це вимагає від вчителя (викладача) географії володіння широким безпекознавчим спектром професійних компетентностей, формування яких відбувається у ході вивчення навчальної дисципліни «Цивільна безпека».

Мета вивчення дисципліни «Цивільна безпека» полягає у формуванні у майбутніх магістрів середньої освіти в галузі географії умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням комплексної безпеки навчально-виховного процесу.

Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності учнів (студентів) та педагогів у виробничих умовах освітньої галузі через ефективне управління охороною праці й цивільним захистом та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми, застосовувати знання на практиці.

ЗК 9. Прагнення до здоров'я, благополуччя і безпеки та збереження навколишнього середовища.

Програмні результати навчання:

ПРН 14. Застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі педагогічні та інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО, забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів та здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу та приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах.

ПРН 17. Уміти реалізовувати в освітньому процесі зміст, структуру шкільної науково-дослідницької роботи з географії (у тому числі в польових умовах) та виконувати географічні завдання різних рівнів.

3. Очікувані результати навчання

У результаті освоєння повного курсу навчальної дисципліни студенти повинні мати глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, а саме: законодавство про охорону праці в галузі освіти; загальні закони та підзаконні нормативні акти щодо безпечного вивчення географії у закладах освіти різних рівнів; права, обов'язки та відповідальність працівника і керівника підприємства або закладу невиробничої (освітньої) сфери; способи і засоби захисту населення від вражаючих факторів, аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і сучасної зброї масового ураження; порядок дій сил ЦЗ і населення в умовах надзвичайних обставин; основи

організації і здійснення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення при виникненні надзвичайних ситуацій. У результаті проходження лабораторно-практичного циклу: використовувати знання законів про охорону праці при організації безпечної та здорової роботи, навчально-виховного процесу згідно свого фахового спрямування; користуватися гарантіями прав громадян на охорону праці: встановлення робочого часу і часу відпочинку, охорони праці жінок і молоді, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці, відшкодування шкоди потерпілим; встановлювати контроль та нагляд за станом охорони праці; організувати навчання з питань охорони праці серед учнів та персоналу закладу освіти; організувати розслідування нещасного випадку на робочому місці; організувати атестацію робочих місць за умовами праці; практично здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і сучасної зброї масового ураження; керувати підготовкою формувань і проведенням рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті господарчої діяльності відповідно до майбутньої спеціальності; оцінювати радіаційну, хімічну біологічну обстановку.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі.

Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі освіти. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві. Система стандартів безпеки праці – державні стандарти України (ДСТУ) міждержавні, міжгалузеві та галузеві нормативні акти (ГОСТ ССБТ).

Тема 2. Міжнародні норми в галузі охорони праці.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників». Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Тема 3. Спеціальні розділи охорони праці в галузі навчання географії.

Аналіз умов праці у галузі навчання географії за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки під час експлуатації основного технологічного обладнання, при підготовці сировини та при виробництві продукції. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони. Охорона праці під час навчання у спеціалізованих класах загальноосвітніх закладів. Вимога до приміщень, освітлення, мікроклімату, захисту від шуму і вібрації, обладнання та організації робочого місця. Кабінети (лабораторії) географії, комп'ютерний клас та ін. Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень.

Тема 4. Атестація робочих місць за умовами праці.

Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Методичні рекомендації. Гігієнічна оцінка умов праці, оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Пільги і компенсації.

Тема 5. Навчання з питань охорони праці в установах галузі освіти.

Інструктажі з питань охорони праці за характером та часом проведення. Обов'язки відповідальних осіб за проведення інструктажів. Організація та проведення обов'язкових та періодичних медичних оглядів робітників різних категорій. Проведення інструктажів з учнями на різних етапах навчально-виховного процесу. Облік проведення інструктажів у кабінеті (лабораторії) географії.

Тема 6. Травматизм та професійні захворювання в галузі освіти. Розслідування нещасних випадків.

Положення про розслідування та облік нещасних випадків, які трапилися з учнем, студентом, слухачем, курсантом начальної-виховної заклади. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування.

Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи. Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань.

Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на закладів освіти

Пожежна профілактика у закладах освіти. Особливості забезпечення закладів освіти та кабінетів географії зокрема засобами гасіння пожежі. Дії вчителя географії при виникненні пожежі. Профілактика виникнення пожеж у закладах освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 8. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайних ситуацій.

Роль і місце захисту населення відповідно до Кодексу цивільного захисту України (01.07.2013 року). Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часів, їх вплив на життєдіяльність людей та характеристика осередків ураження. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні. Характеристика осередків ураження, що виникають при застосуванні сучасних засобів ураження.

НС, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Галузевий моніторинг за станом безпеки у відповідній сфері відповідальності центральних органів виконавчої влади. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів уражальних чинників джерел техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню.

Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. Опис явищ, що прогнозуються, перелік вихідних даних. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки.

Тема 9. Планування з питань цивільного захисту. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з ЦЗ.

Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та (або) функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в залежності від профільного напрямку ВНЗ. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

Організація навчання населення з цивільного захисту оборони, методика проведення занять з цивільного захисту. Навчання населення з цивільної оборони. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з цивільного захисту. Методика розробки планів з

попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС. Дії викладачів і учнів у надзвичайних ситуаціях.

Тема 10. Основи організації проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення в НС. Функції у сфері цивільного захисту

Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Завдання психологічного захисту. Своєчасне визначення контингенту постраждалих та розв'язання соціальних потреб. Недопущення паніки та недобросовісного розподілу допомоги. Організація діяльності, спрямованої на допомогу дітям, людям похилого віку.

Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС. Профілактика гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень. Принципи та методи психологічної допомоги при посттравматичному стресі. Технології профілактики посттравматичних стресових розладів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Заочна форма					
	денна форма						усього					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі професійної освіти												
Тема 1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі .	10	2	2	–	–	6	9	1	–	–	–	8
Тема 2. Міжнародні норми в галузі охорони праці	8	2	–	–	–	6	9	1	–	–	–	8
Тема 3. Спеціальні розділи охорони праці при вивченні	8	2	–	–	–	6	9	–	1	–	–	8

географії													
Тема 4. Атестація робочих місць за умовами праці	8	2	–	–	–	6	8	–	–	–	–	–	8
Тема 5. Навчання з питань охорони праці в установах галузі освіти	8	2	–	–	–	6	8	–	–	–	–	–	8
Тема 6. Травматизм та професійні захворювання в галузі освіти. Розслідування нещасних випадків	10	2	2	–	–	6	9	1	–	–	–	–	8
Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на закладів освіти	10	2	2	–	–	6	10	1	1	–	–	–	8
Разом за змістовим модулем 1.	62	14	6	–	–	42	62	4	2	–	–	–	56
Змістовий модуль 2. Основи цивільного захисту													
Тема 8. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайних ситуацій	8	2	–	–	–	6	8	–	–	–	–	–	8
Тема 9. Планування з питань цивільного захисту. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з ЦЗ	10	2	2	–	–	6	9	1	–	–	–	–	8
Тема 10. Основи організації проведення	10	2	2	–	–	6	11	1	–	–	–	–	10

заходів щодо надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення в НС. Функції у сфері цивільного захисту												
Разом за змістовим модулем 2	28	6	4	–	–	18	28	2	–	–	–	26
Усього годин	90	20	10	–	–	60	90	6	2	–	–	82

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1.	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань.	2
2.	Розслідування нещасного випадку в галузі.	2
3.	Евакуація учнів та персоналу при виникненні пожежі у навчальному закладі.	2
4.	Організація проведення навчання з питань цивільного захисту у закладі освіти.	2
5.	Вивчення індивідуальних та колективних засобів та заходів захисту населення при виникненні надзвичайної ситуації.	2
Разом		10 год.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	
1.	Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві. (Методи оцінювання: реферат).	6	8
2.	Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».	6	8

	<i>(Методи оцінювання: реферат).</i>		
3.	Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	8
4.	Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	8
5.	Облік проведення інструктажів у кабінеті (лабораторії) географії. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	8
6.	Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	8
7.	Пожежна профілактика у закладах освіти. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	8
8.	Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	8
9.	Організація навчання населення з цивільного захисту оборони, методика проведення занять з цивільного захисту. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	8
10	Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС. <i>(Методи оцінювання: реферат).</i>	6	10
	Разом	60* год.	82 год.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання з курсу «Цивільна безпека» передбачає підготовку презентацій або портфоліо за змістовими модулями, що включає вивчення передового виробничого, наукового досвіду аспектів цивільної безпеки в галузі освіти, географії, тощо.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни використовують наступні методи навчання:

МН1 – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування,

тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань).

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

9. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль знань з дисципліни викладач здійснює за рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюють за 100-бальною шкалою.

а) поточний контроль знань:

- оцінювання усних відповідей на занятті;
- оцінювання контрольних робіт;
- оцінювання завдань для самостійної роботи;
- тестовий контроль.

б) підсумковий контроль знань:

- оцінювання усних відповідей на заліку.

МО2 – усне або письмове опитування;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проєкти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

МО9 – захист практичних робіт;

МО10 – залік.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента під час оцінювання результатів поточного та підсумкового контролів є такі:

- виконання усіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина засвоєння та характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних та інших інформаційних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, в їхньому взаємозв'язку та розвитку;
- характер відповідей на запропоновані питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність, повнота тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення для вирішення практичних завдань.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку.

Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Контроль за процесом засвоєння студентами курсу та якістю знань здійснюватиметься у ході поточного та підсумкового контролю. Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою. Поточний контроль передбачає:

– перевірку знань студентів у ході практичних занять (усні відповіді, виконання презентацій, виконання навчально-дослідних завдань, проєктів, перевірка письмових завдань самостійної підготовки);

– представлення проекту, за темою передбаченими змістовими модулями.

Виконання індивідуального проекту з вивчення курсу оцінюються за 20 бальною шкалою.

Поточне оцінювання та самостійна робота										ІНДЗ	Сума балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
6	2	2	2	2	6	6	2	6	6		
Модульний контроль – 20					Модульний контроль – 20						

T1, T2... T10 - теми змістових модулів.

Сумарна максимальна кількість балів з навчальної дисципліни: 100 балів.

Робота здобувачів на практичних заняттях оцінюється за п'ятибальною шкалою:

- перевірка готовності студентів до виконання практичних робіт, своєчасне виконання та захист – 4 бали;
- виконання самостійної роботи – 2 бали.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- навчально-методичні матеріали з курсу;
- методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи студентів.

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі освіти.
2. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці.
3. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
4. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.
5. Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві.
6. Система стандартів безпеки праці – державні стандарти України (ДСТУ) міждержавні, міжгалузеві та галузеві нормативні акти (ГОСТ ССБТ).
7. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності.
8. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».
9. Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС.
10. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».

11. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

12. Аналіз умов праці у галузі навчання географії за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі.

13. Вимоги безпеки під час експлуатації основного технологічного обладнання, при підготовці сировини та при виробництві продукції.

14. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку.

15. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.

16. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук.

17. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

18. Охорона праці під час навчання у спеціалізованих класах загальноосвітніх закладів. Вимога до приміщень, освітлення, мікроклімату, захисту від шуму і вібрації, обладнання та організації робочого місця.

19. Кабінети (лабораторії) географії, комп'ютерний клас та ін. Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень.

20. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Методичні рекомендації.

21. Гігієнічна оцінка умов праці, оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Пільги і компенсації.

22. Інструктажі з питань охорони праці за характером та часом проведення.

23. Обов'язки відповідальних осіб за проведення інструктажів.

24. Організація та проведення обов'язкових та періодичних медичних оглядів робітників різних категорій.

25. Проведення інструктажів з учнями на різних етапах навчально-виховного процесу.

26. Облік проведення інструктажів у кабінеті (лабораторії) географії.

27. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, які трапилися з учнем, студентом, слухачем, курсантом начальної-виховної закладу.

28. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків.

29. Обставини, за яких проводиться розслідування.

30. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

31. Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.

32. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань.

33. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

34. Пожежна профілактика у закладах освіти. Особливості забезпечення закладів освіти та кабінетів географії зокрема засобами гасіння пожежі. Дії вчителя географії при виникненні пожежі.

35. Профілактика виникнення пожеж у закладах освіти.

36. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часів, їх вплив на життєдіяльність людей та характеристика осередків ураження.

37. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні. Характеристика осередків ураження, що виникають при застосуванні сучасних засобів ураження.

38. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків

39. Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та (або) функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в залежності від профільного напрямку ВНЗ.

40. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

41. Організація навчання населення з цивільного захисту оборони, методика проведення занять з цивільного захисту.

42. Навчання населення з цивільної оборони. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з цивільного захисту.

43. Методика розробки планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.

44. Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Завдання психологічного захисту. Своєчасне визначення контингенту постраждалих та розв'язання соціальних потреб.

45. Недопущення паніки та недобросовісного розподілу допомоги. Організація діяльності, спрямованої на допомогу дітям, людям похилого віку.

46. Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС.

47. Профілактика гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень.

48. Принципи та методи психологічної допомоги при посттравматичному стресі.

49. Технології профілактики посттравматичних стресових розладів.

15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. 2-ге вид. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 304 с.
2. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Охорона праці в галузі освіти: Навчально-методичний посібник / [Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 154 с.
3. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
4. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
5. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
6. Закон України «Про охорону праці».
7. Кодекс законів про працю України.
8. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
9. Закон України «Про пожежну безпеку».
10. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
11. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
12. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
13. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
14. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
16. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151.
17. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.
18. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.
19. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004. -136с.

Додаткова література:

20. Бондаренко Є. А. Пожежна безпека: Навчальний посібник. – Вінниця: ВДТУ, 2008. – 109 с.

21. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. - Охорона праці. – 1998 – № 6. – С. 29-44.
22. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення із змінами і доповненнями, внесеними Законами України" від 17 грудня 1996 року № 607/96-ВР, від 11 червня 1997 року № 331/97-ВР, від 18 листопада 1997 року № 642/97-ВР, від 30 червня 1999 року № 783-ХІУ, від 14 грудня 1999 року № 1288-ХІV, від 21 грудня 2000 року № 2171-111, від 15 листопада 2001 року № 2788-111.
23. Закон України Про внесення змін до Закону України "Про охорону праці" від 21 листопада 2002 року № 229-IV з урахуванням Закону України "Про внесення змін до статті 12 Закону України "Про охорону праці" № 1331-IV від 25 листопада 2003 р.
24. Кобилянський О. В. Охорона праці при експлуатації електроустановок. Навчальний посібник. – Вінниця : ВДГУ, 2002. – 125 с.
25. Методичні вказівки з курсу "Цивільна оборона" для студентів магістратури денної форми навчання / Укл.: О.І. Бабенко, Р.І. Черевко. – К.: КДЕУ, 1997. –136 с.
26. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
27. Основи охорони праці. Підручник. / К. Н. Ткачук та ін. За редакцією К. Н. Ткачука і М. О. Халімовського. – К.: Основа, 2003. – 472 с.
28. Положення про порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (Затверджено постановою КМУ від 21 серпня 2001 року № 1094).
29. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру (Затверджено постановою КМУ від 22 березня 2001 року № 270).
30. Програма розвитку виробництва засобів індивідуального захисту працівників на 2001-2004 роки (Затверджено постановою КМУ від 8 серпня 2001 року, № 852).

16. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України (НАУ)".

Рівненський державний гуманітарний університет
Фізико-технологічний факультет
Кафедра загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки

Назва дисципліни	Цивільна безпека
Викладачі	доц., к.п.н. Тимошук Олександр Станіславович
Профайл викладачів, сторінка дисципліни в CMS	
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	https://kegt-rshu.in.ua/
E-mail:	tymoschukos@gmail.com
Консультації	<i>Очні консультації:</i> к-сть годин і розклад присутності на кафедрі згідно з графіком консультацій <i>Он лайн- консультації:</i> Розклад присутності викладача на спеціальному форумі (в інтернет мережах).

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Цивільна безпека» є одним із ключових елементів становлення майбутнього магістра середньої освіти в галузі географії, що пояснюється високою необхідністю забезпечення власної та безпеки учнів та навчально-виховного процесу зокрема. Безпека як комплексне явище, згідно конституції України (стаття 3), закону України «Про освіту», закону України «Про середню освіту» є значно важливішою, а ніж результати навчання.

Вчитель (викладач) географії у своїй професійній діяльності досить широко використовує небезпечні речовини та обладнання, організовує екскурсії на природні та виробничі об'єкти, а також лабораторії. Крім того вчитель повинен володіти знаннями щодо своїх дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій на різних етапах своєї діяльності, оскільки саме він, відповідно до освітнього нормативно-правового забезпечення, відповідає за здоров'я життя та працездатність учнівської/студентської молоді. Варто відмітити й потреби запобігання професійному вигоранню вчителя, профілактиці професійних захворювань в галузі, ефективного використання нормативно-правових актів з охорони праці, тощо. Все це вимагає від вчителя (викладача) географії володіння широким безпекознавчим спектром професійних компетентностей, формування яких відбувається у ході вивчення навчальної дисципліни «Цивільна безпека».

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: підготовка індивідуально-дослідного завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь: магістр	20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	2 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
		12 год.	
Вид контролю: залік			
Передумови для вивчення дисципліни: вивчення дисциплін відповідно до освітньої програми			

Передумови

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Цивільна безпека» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці».

Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Цивільна безпека» полягає у формуванні у майбутніх магістрів середньої освіти в галузі географії умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням комплексної безпеки навчально-виховного процесу.

Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності учнів (студентів) та педагогів у виробничих умовах освітньої галузі через ефективне управління охороною праці й цивільним захистом та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми, застосовувати знання на практиці.

ЗК 9. Прагнення до здоров'я, благополуччя і безпеки та збереження навколишнього середовища.

Програмні результати навчання:

ПРН 14. Застосовувати сучасні методика і технології, в тому числі педагогічні та інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО та ЗВО, забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів та здобувачів вищої освіти під час освітнього процесу та приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах.

ПРН 17. Уміти реалізовувати в освітньому процесі зміст, структуру шкільної науково-дослідницької роботи з географії (у тому числі в польових умовах) та виконувати географічні завдання різних рівнів.

Дидактична карта дисципліни

Теми заняття, кількість годин	Форма діяльності	Методи навчання і оцінювання	Оцінювання аудиторної роботи	Завдання самостійної роботи, години	Література, інформаційні ресурси	Оцінювання самостійної роботи	Термін виконання самостійної роботи
Змістовий модуль 1. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ							
Тема 1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі (2 год.) Практична робота 1. Загальнообов'	Лекція Практична	МН1, МН3 МН2, МН3, МО2, МО9	4 бали	Тема 1. Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві. (6 год.) МН6, МО2	1; 6; 8; 9; 10; 18; 22; 27	2 бали	на практичній роботі

язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань. (2 год.)							
Тема 2. Міжнародні норми в галузі охорони праці (2 год.)	Лекція	МН1, МН3		Тема 2. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників» (6 год.) МН6, МО2	1; 2; 4; 8; 9; 10; 13; 19; 20; 23	2 бали	до проведення наступного лекційного заняття
Тема 3. Спеціальні розділи охорони праці при вивченні географії. (2 год.)	Лекція	МН1, МН3		Тема 3. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку. (6 год.) МН6, МО6	1; 3; 5; 7; 10; 13; 17	2 бали	до проведення наступного лекційного заняття
Тема 4. Атестація робочих місць	Лекція	МН1, МН3		Тема 4. Організація робіт та	3; 5; 7; 10; 23; 24	2 бали	до проведення

за умовами праці. (2 год.)				порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. (6 год.) МН6, МО6			наступного лекційного заняття
Тема 5. Навчання з питань охорони праці в установах галузі освіти. (2 год.)	Лекція	МН1, МН3		Тема 5. Облік проведення інструктажів у кабінеті (лабораторії) географії. (6 год.) МН6, МО6	1; 3; 5; 7; 10; 13; 17; 30	2 бали	до проведення наступного лекційного заняття
Тема 6. Травматизм та професійні захворювання в галузі освіти. Розслідування нещасних випадків. (2 год.) Практична робота 6. Розслідування нещасного випадку в галузі. (2 год.)	Лекція Практична	МН1, МН3 МН2, МН3, МО2, МО9	4 бали	Тема 6. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. (6 год.) МН6, МО6	2; 3; 5; 7; 10; 23; 26	2 бали	на практичній роботі
Тема 7. Основні заходи пожежної профілактики на закладів освіти. (2 год.) Практична робота 7. Евакуація учнів та персоналу при	Лекція Практична	МН1, МН3 МН2, МН3, МО2, МО9	4 бали	Тема 7. Пожежна профілактика у закладах освіти. (6 год.) МН6, МО6	1; 3; 5; 7; 10; 13; 17; 20; 24	2 бали	на практичній роботі

виникненні пожежі у навчальному закладі. (2 год.)							
Змістовий модульний контроль	Тести	МО4	20 балів				
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ							
Тема 8. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайних ситуацій. (2 год.)	Лекція	МН1, МН3		Тема 8. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків. (6 год.) МН6, МО6	3; 4; 5; 7; 10; 11; 22; 26; 28	2 бали	до проведення наступного лекційного заняття
Тема 9. Планування з питань цивільного захисту. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з ЦЗ. (2 год.)	Лекція	МН1, МН3		Тема 9. Організація навчання населення з цивільного захисту оборони, методика проведення занять з цивільного захисту. (6 год.) МН6, МО6	3; 4; 5; 7; 10; 12; 13; 14; 18; 20; 29	2 бали	на практичній роботі
Практична робота 9. Організація проведення навчання з питань цивільного захисту у закладі освіти. (2 год.)	Практична	МН2, МН3, МО2, МО9	4 бали				
Тема 10. Основи організації проведення заходів щодо	Лекція	МН1, МН3		Тема 10. Психологічна допомога населенню, яке	3; 4; 5; 7; 10; 17; 19; 25; 27	2 бали	на практичній роботі

надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення в НС. Функції у сфері цивільного захисту. (2 год.)				постраждало внаслідок НС. (6 год.) МН6, МО6			
Практична робота 10. Вивчення індивідуальних та колективних засобів та заходів захисту населення при виникненні надзвичайної ситуації. (2 год.)	Практична	МН2, МН3, МО2, МО9	4 бали				
Змістовий модульний контроль	Тести	МО4	20 балів				
Підсумковий контроль				Виконання ІНДЗ	Захист ІНДЗ	20 балів	Згідно розкладу

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни використовують наступні методи навчання:

МН1 – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань).

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

МО2 – усне або письмове опитування;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проєкти;

МО6 – реферати, есе;

- МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;
- МО9 – захист практичних робіт;
- МО10 – залік.

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з деканатом, викладачами і методистами кафедри з приводу проведення навчальних занять і консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікацій з деканатом, кафедрою, викладачами з метою виконання завдань самостійної роботи.

Політика дисципліни

При організації освітнього процесу в Інституті педагогіки і психології Рівненського державного гуманітарного університету здобувачі вищої освіти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь студентів, Положення про практики студентів, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти, Положення про державну атестацію студентів.

Політика доброчесності

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну або індивідуальну роботу (реферат, есе, тощо) повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в індивідуальній роботі здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати ще раз індивідуальні завдання, які передбаченні у силабусі.

Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: екзамен/ залік.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни.

Рівень знань оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь студентів РДГУ:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває	Високий (творчий)	відмінно	зарах

			власні здібності			
82-89	B	дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задов	
60-63	E	достатньо	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадов	не зарах
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадов	не зарах

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Контроль за процесом засвоєння студентами курсу та якістю знань здійснюватиметься у ході поточного та підсумкового контролю. Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою. Поточний контроль передбачає:

– перевірку знань студентів у ході практичних занять (усні відповіді, виконання презентацій, виконання навчально-дослідних завдань, проєктів, перевірка письмових завдань самостійної підготовки);

– представлення проєкту, за темою передбаченими змістовими модулями.

Виконання індивідуального проєкту з вивчення курсу оцінюються за 20 бальною шкалою.

Поточне оцінювання та самостійна робота										ІНДЗ	Сума балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
6	2	2	2	2	6	6	2	6	6		
Модульний контроль – 20					Модульний контроль – 20						

T1, T2... T10 - теми змістових модулів.

Сумарна максимальна кількість балів з навчальної дисципліни: 100 балів.

Робота здобувачів на практичних заняттях оцінюється за п'ятибальною шкалою:

– перевірка готовності студентів до виконання практичних робіт, своєчасне виконання та захист – 4 бали;

– виконання самостійної роботи – 2 бали.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі освіти.
2. Показчик нормативно-правових актів з питань охорони праці.
3. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
4. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.
5. Державні нормативні акти про охорону праці (НПАОП) міжгалузеві та галузеві.
6. Система стандартів безпеки праці – державні стандарти України (ДСТУ) міждержавні, міжгалузеві та галузеві нормативні акти (ГОСТ ССБТ).
7. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності.
8. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».
9. Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці – частина соціальної політики ЄС.
10. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».
11. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.
12. Аналіз умов праці у галузі навчання географії за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі.
13. Вимоги безпеки під час експлуатації основного технологічного обладнання, при підготовці сировини та при виробництві продукції.

14. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Забезпечення безпеки контрольно-вимірювальних приладів, автоматизованих систем управління, сигналізації та зв'язку.
15. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.
16. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук.
17. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.
18. Охорона праці під час навчання у спеціалізованих класах загальноосвітніх закладів. Вимога до приміщень, освітлення, мікроклімату, захисту від шуму і вібрації, обладнання та організації робочого місця.
19. Кабінети (лабораторії) географії, комп'ютерний клас та ін. Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень.
20. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Методичні рекомендації.
21. Гігієнічна оцінка умов праці, оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Пільги і компенсації.
22. Інструктажі з питань охорони праці за характером та часом проведення.
23. Обов'язки відповідальних осіб за проведення інструктажів.
24. Організація та проведення обов'язкових та періодичних медичних оглядів робітників різних категорій.
25. Проведення інструктажів з учнями на різних етапах навчально-виховного процесу.
26. Облік проведення інструктажів у кабінеті (лабораторії) географії.
27. Положення про розслідування та облік нещасних випадків, які трапилися з учнем, студентом, слухачем, курсантом начальної-виховної заклади.
28. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків.
29. Обставини, за яких проводиться розслідування.
30. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісії з розслідування, основні документи.
31. Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.
32. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань.
33. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.
34. Пожежна профілактика у закладах освіти. Особливості забезпечення закладів освіти та кабінетів географії зокрема засобами гасіння пожежі. Дії вчителя географії при виникненні пожежі.
35. Профілактика виникнення пожеж у закладах освіти.
36. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часів, їх вплив на життєдіяльність людей та характеристика осередків ураження.
37. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні. Характеристика осередків ураження, що виникають при застосуванні сучасних засобів ураження.
38. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків

39. Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та (або) функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту в залежності від профільного напрямку ВНЗ.
40. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.
41. Організація навчання населення з цивільного захисту оборони, методика проведення занять з цивільного захисту.
42. Навчання населення з цивільної оборони. Методика підготовки і проведення занять, розробка плану-конспекту для проведення занять з цивільного захисту.
43. Методика розробки планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.
44. Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Завдання психологічного захисту. Своєчасне визначення контингенту постраждалих та розв'язання соціальних потреб.
45. Недопущення паніки та недобросовісного розподілу допомоги. Організація діяльності, спрямованої на допомогу дітям, людям похилого віку.
46. Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС.
47. Профілактика гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень.
48. Принципи та методи психологічної допомоги при посттравматичному стресі.
49. Технології профілактики посттравматичних стресових розладів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. 2-ге вид. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 304 с.
2. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Охорона праці в галузі освіти: Навчально-методичний посібник / [Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 154 с.
3. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
4. Третяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
5. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
6. Закон України «Про охорону праці».
7. Кодекс законів про працю України.
8. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
9. Закон України «Про пожежну безпеку».
10. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
11. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
12. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
13. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

14. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 р. № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
16. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 р. № 151.
17. Бикова О.В., Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008. – 223 с.
18. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. – 384 с.
19. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004. – 136с.

Додаткова література:

20. Бондаренко Є. А. Пожежна безпека: Навчальний посібник. – Вінниця: ВДГУ, 2008. – 109 с.
21. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. - Охорона праці. – 1998 – № 6. – С. 29-44.
22. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення із змінами і доповненнями, внесеними Законами України" від 17 грудня 1996 року № 607/96-ВР, від 11 червня 1997 року № 331/97-ВР, від 18 листопада 1997 року № 642/97-ВР, від 30 червня 1999 року № 783-ХІУ, від 14 грудня 1999 року № 1288-ХІV, від 21 грудня 2000 року № 2171-111, від 15 листопада 2001 року № 2788-111.
23. Закон України Про внесення змін до Закону України "Про охорону праці" від 21 листопада 2002 року № 229-IV з урахуванням Закону України "Про внесення змін до статті 12 Закону України "Про охорону праці" № 1331-IV від 25 листопада 2003 р.
24. Кобилянський О. В. Охорона праці при експлуатації електроустановок. Навчальний посібник. – Вінниця : ВДГУ, 2002. – 125 с.
25. Методичні вказівки з курсу "Цивільна оборона" для студентів магістратури денної форми навчання / Укл.: О.І. Бабенко, Р.І. Черевко. – К.: КДЕУ, 1997. –136 с.
26. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
27. Основи охорони праці. Підручник. / К. Н. Ткачук та ін. За редакцією К. Н. Ткачука і М. О. Халімовського. – К.: Основа, 2003. – 472 с.
28. Положення про порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (Затверджено постановою КМУ від 21 серпня 2001 року № 1094).
29. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру (Затверджено постановою КМУ від 22 березня 2001 року № 270).
30. Програма розвитку виробництва засобів індивідуального захисту працівників на 2001-2004 роки (Затверджено постановою КМУ від 8 серпня 2001 року, № 852).

Інформаційні (інтернет) ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України (НАУ)".